

Gårdsnavn: Kongens gate 32 Gnr/bnr:

Koordinat: Ø: 594608, N: 6589734, 22 EU89-UTM Sone 32

Synbarhet:

Kulturminneregistrering

KMtype: Annet kulturminne, ,

Tilstand:

Verneverdi:

Vern: ,

Beskrivelse:

STANDARDGÅRDEN

Kongens gate 32

1841 – eier Carsten Smith gam. Matr.nr. 120

Carsten Smith var født i Elverum i 1812, han kom som ganske ung til Moss, til sin onkel Mathias Calmeyer

Lok. nr. 1045066 Standard gården forts:

Gude, for å gå i lære i hans forretning. Han var også i lære hos David Chrystie. I 1838 begynte han sin egen forretning i Holweygården i Gudes gate, men flyttet snart opp i Kongens gate, hvor han etter hvert hadde en av byens største forretninger. Her solgte han levnetsmidler av alle slag, vin og brennevin, jern, stål, bakervarer m.m.

Det vesentligste klientell var bønder, som til dels kom langveis fra. I bakgården til Smith kunne de stalle opp hestene sine, og her var det også anledning til å få losji. 10 – 12 personer kunne få plass i bakgården.

I mellomrikslovens dager foregikk det en utstrakt handel med Sverige, og på vinterføre kunne det komme 10 -12 sleder i følge, med stangjern fra den andre siden av grensen.

I 1865 bodde Carsten Smith med kone og 7 barn i Kongens gate 120 (32)

Der bodde også 2 handelsbetjenter, 1 bakermester, 1 bakergutt, 1 gårdsgutt og 2 tjenestepiker.

Carsten Smith var også administrerende direktør og formann i direksjonen i Moss Sparebank (1867 – 1892) Således foregikk alle konferanser om lån på hans kontor i Kongens gate, og herfra ble i det hele tatt bankens drift ledet.

28 år gammel ble han valgt inn i bystyret, og her satt han til han hadde passert 80.

Sammen med sin svoger Lars Semb drev han også Moss Bryggeri i Kongens gate 15. Han kjøpte denne gården etter at Bassøe og Larsen ikke klarte sine økonomiske forpliktelser.

Salget forgikk i 1859.

I 1875 bor familien fremdeles i Kongens gate 120 (32)

1881 bryter det ut brann i bryggerigården til Carsten Smith i Kongens gate 15. Gnister antenner gården på den andre siden av gaten, og brannen utvikler seg til en storbrann, der Høstegården var den eneste som sto igjen på sør siden av Kongens gate. Etter denne brannen ble gaten utvidet, og mange av de murbygningene som fremdeles ligger i Kongens gate oppført.

I 1871 vedtok Stortinget loven om Samlag. Kommunene kunne nå vedta å opprette brennevinssamlag. Samlaget kunne overta rettighetene til salg av alt brennevin i kommunen.

Overskuddet skulle brukes til allmenntilgode formål. Samlagets vedtekter måtte godkjennes av statsmyndighetene.

Moss Samlag kom i drift i 1885 etter statlig godkjenning. Samlagets ene utsalg var i Carsten Smiths gård i Kongens gate 32. Det andre var i eget nybygg i Jeløy gaten.

I Moss ble det holdt folkeavstemninger om Samlaget i 1898, 1903 og 1907. Ved de to første avstemningene ble det flertall for fortsatt drift av Samlaget, men i 1907 ble det flertall for å legge ned Moss Samlag. Det ble avsatt ett år til å avvikle utsalgene.

(Brennevinsproduksjon i Moss på 1800 – tallet, Per Edfeldt og Finn Saugestad)

Carsten Smith døde i 1893.

1900 bor Annette Christine Smith, enke to barn og to tjenere i Kongens gate 32.

Her bor også Samlagsforstander Gustav Adolf Trondsen og Magdalene Trondsen.

Det kan se ut som om gården ble solgt på 1890 tallet. H. Andresen Møbelfabrikk søker i 1898 om å få innrede ett værelse og kjøkken i min gård i Kongens gate 32.

I 1909 søkte P. Brandstrup om å få oppføre et skjul på 6 meter. Denne søknaden ble avslått, da det for tomten gjelder murtvang. Langs gjerdet mot Wulfbergs gate sto det en bakeribygning. Brandstrup hadde etter det jeg har forstått et bakeriutsalg i Kongens gate på denne tiden. Et bilde som viser ølvogna til Moss Aktiebryggeri foran Moss Samlag, viser også at det er et bakeriutsalg på den andre siden av gaten.

I 1911 er det en opplysning om at i bakeriet nedtages den nuværende bakerovn.

Brandstrup må ha leid bakeriet etter Smiths død.

I 1925 er det en søknad fra H. Andresen om å få innrede et butikklokale i portrommet, leierne av bakeriet finner at de må ha en dør eller et utstillingsvindu på hjørnet mot Kongens gate. Derved blir det også mer rummelig for den dør som kommer til å vende mot Wulfbergs gate.

Lok. nr. 1045066 Standard gården forts:

Da den gamle treport da vil hindre det frie utsyn, tenkes denne sløyfet, og en jernport anbragt i stedet. Døren til nybygget, og den til Standards forretning, vil da bli lettere tilgjengelig enn nu, skriver han i søknaden

H. Andresen er oppført som eier i matrikkelen for 1923 og 1933. i 1945 står Elise Fladeby oppført som eier.

I 1971 heter det at styret i Kongens gate 32 A/S ikke har noen umiddelbare planer om salg av eiendommen.

1975 ble annen etasje ominnredet til lokaler for Østfold Fylke., og i 1976 ble en leilighet i første etasje tillagt forretningen.

Standard Sport holder fremdeles til i disse lokalene. (2010)

Karin Behn Skjævestad

Tilhørende enkeltminner (0):

Litteratur

Kilde: Moss Kommunes arkiver

Folketelling 1865, 1875 og 1900

En nyttig Indretning Moss Sparebank 1826 – 1951